PIRKANMAA

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle 26.9.2022

Asiantuntijalausunto: hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kiitämme mahdollisuudesta lausua luonnonsuojelulain muutoksesta. On tärkeää, että kunnat ja maakunnat tunnistetaan aktiivisina toimijoina luonnonsuojelulain soveltamisessa ja tavoitteiden toteuttamisessa. Maakuntien liitot ovat nostaneet esiin, että ympäristöministeriön lakivalmistelussa on kautta linjan ollut merkittäviä puutteita keskeisten osallisten mahdollisuuksissa antaa lausuntonsa; lausuntoa ei ole pyydetty ja/ tai asiaan perehtymiselle sekä lausunnon valmistelulle on annettu liian niukasti aikaa. Tämän vuoksi näemme tarpeelliseksi tässäkin yhteydessä korostaa, että jatkossa ympäristöministeriön lausuntoaikojen tulee noudattaa hyvän hallinnon periaatteita.

Pirkanmaalla on kesällä saatu valmiiksi **Suomen ensimmäinen maakunnallinen luonnonmonimuotoisuusohjelma**, jota Pirkanmaan liitto ja Pirkanmaan ELY-keskus ovat yhteistyössä laatineet. LUMO-työ jatkuu toimenpideohjelman laadinnalla, joka on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2023 alussa. Uskomme, että alueelliset selvitykset ja ohjelmat antavat tärkeää tukea niin valtakunnantason kuin myös kunnissa tehtävään luonnonmonimuotoisuustyöhön. Tässä mielessä **alueellisen suunnitelman mukaan ottaminen luonnonsuojelulakiin on mielestämme perusteltua**.

Pirkanmaan LUMO-ohjelmaa edelsi maakunnallisen selvityksen laadinta uhanalaisista lajeista ja luontotyypeistä. Pirkanmaan selvitys on laatuaan ensimmäinen maakunnallinen uhanalaisuusselvitys Suomessa. Selvityksen laadinnasta saamamme kokemuksen perusteella kiinnitimme huomiota luonnonsuojelulain 13 §:ään, jossa todetaan " … alueellisen toimeenpanosuunnitelman valmistelun ja seurannan tulee perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon". Tämän toteutumiseksi on tärkeää, että **valtakunnallisten uhanalaisselvitysten laadinnassa sekä muun valtakunnallisen luontotiedon tuottamisessa otetaan huomioon aineistojen hyödynnettävyys myös maakuntatasolla**. Näin voidaan osaltaan myös tukea yhteiskuntataloudellisesti kustannustehokasta suunnittelujärjestelmää.

Luonnonsuojelun tietojärjestelmää suunniteltaessa huomiota tulisi kiinnittää viranomaistyön helpottamiseen luontotiedon hyödyntämisessä myös kaavoitusta ja siihen liittyvää päätöksentekoa varten. Tietojärjestelmää tulee kehittää niin, että **tiedon yhteentoimivuus paranee ja tieto liikkuu järjestelmästä toiseen** sekä niin, että järjestelmän käyttäjien eri organisaatioissa on helppoa saada sieltä tai viedä sinne tietoja.

Aiemmin antamamme lausunnon (Pirkanmaan maakuntahallitus 08/2021) pohjalta näemme hyväksi nostaa tässä yhteydessä esille maankäyttö- ja rakennuslain sekä maakuntakaavoituksen merkityksen luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Voimassa olevasta luonnonsuojelulaista on laadittu kaksi toimivuusarviointia, joissa molemmissa korostettiin alueiden käytön suunnittelun ja kaavoituksen merkitystä luonnonalueiden kytkeytyneisyyden huomioon ottamisessa, luonnon monimuotoisuuden säilymisen turvaamisessa suojelualueiden ulkopuolella sekä ekosysteemipalvelujen ylläpidossa. Keskeinen johtopäätös toimivuusarvioinneista oli, että luonnonsuojelulainsäädännön ohella tarvitaan myös muiden sektorien keinoja, kuten kaavoituksen vahvistamista. **Maakuntakaava on tärkeä väline luonnon monimuotoisuuden suojeluun sekä ekosysteemipalvelujen ylläpitämiseen**. Oikeusvaikutteisella maakuntakaavalla voidaan saattaa myös käytäntöön alueellisissa luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelmissa esitettyjä toimia mm. valtakunnallisesti merkittävien ja alueellisesti tärkeiden luonnonarvojen turvaamiseksi.

Muissa yhteyksissä aiemmin olemme nostaneet esille tarpeen tarkastella maa-aineslakia luonnonmonimuotoisuuden ja luonnon arvokokonaisuuksien säilyttämisen näkökulmasta. **Tällä hetkellä lainsäädäntö antaa huonosti välineitä geologisesti arvokkaiden harjualuekokonaisuuksien säilyttämiseen ja suojeluun.** Maa-aineslain mukaisten hankkeiden suunnittelussa ja lupaharkinnassa keskitytään hankealueen rajojen sisällä mahdollisesti oleviin arvoihin ja niiden huomioon ottamiseen. Tämä on toki tärkeää, mutta maakuntakaavoituksen näkökulmasta näemme tarpeelliseksi korostaa geologisia kokonaisuuksia, joiden arvo perustuu siihen, että muodostumat säilyvät mahdollisimman ehyinä ja luonnonmukaisina.

Maakuntakaavassa voidaan perustettujen luonnonsuojelualueiden lisäksi osoittaa suojelumerkinnällä maakuntakaavaan ja sen luontoselvityksiin perustuvia alueita. Lisäksi maakuntakaavan suojelumerkinnällä esitetään luonnonsuojeluohjelmiin perustuvia alueita kuten rantojensuojeluohjelmien alueet, joita ei ole suojelupäätöksellä perustettu. Näissä kohteissa on maakuntakaavan suojelumerkinnästä johtuva este metsätalouden rahoituslain mukaisen tuen (Kemera) saamisessa yksityisille maanomistajille, sillä metsälaki ei ole voimassa kyseisillä alueilla. **Oikein kohdennetut Kemera-tuet voisivat kuitenkin edistää alueen arvojen säilymistä.** Pirkanmaan liitto toivoo, että tämä ristiriita otetaan huomioon valmisteltaessa Kemeraa korvaavaa metsätaloudenkannustejärjestelmää Metkaa. Metkan tarkoituksena on edistää taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää yksityismetsien hoitoa ja käyttöä, minkä voidaan katsoa edistävän myös luonnonsuojelulain tavoitteita.

Pirkanmaan liitto pitää tärkeänä, että luonnonsuojelulaki on ajantasainen ja vastaa toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin. On hyvä, että lakikokonaisuutta nyt päivitetään vastaamaan uusinta tietoa ja yhteisesti jaettua ymmärrystä luonnon hyvinvoinnin tarpeista.